

Teorie sociální politiky

Úvodní informace

Vymezení základních pojmů

Počátky moderní sociální politiky

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Lubomír Nenička, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

Cíle kurzu a povinnosti studentů

- *Nastítnit vývoj sociální politiky a sociálního státu, jeho typy a současné problémy*
  - *Zprostředkovat znalosti o tvorbě a aplikaci regionální sociální politiky*
  - **Závěrečný písemný test**
-

BURYOVÁ, I.-NENIČKA, L. 2019. *Teorie sociální politiky. Distanční studijní opora*. Karviná: OPF SLU.

(K dispozici na IS SU).

Vymezení sociální politiky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

„Soustavné a cílevědomé úsilí sociálních subjektů o změnu nebo udržení sociálních systémů“ (TOMEŠ, I., 2010. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky).

„Soubor aktivit, opatření, které cílevědomě směřují k rozvoji člověka, způsobu jeho života, k zabezpečení sociální suverenity, či bezpečí v rámci daných politických a hospodářských možností země.“ (Zákon č.108/2006, ve znění pozdějších předpisů)

Principy a funkce sociální politiky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Princip sociální spravedlnosti
  - Princip solidarity
  - Princip subsidiarity
  - Princip participace
  - Ochranná
  - Přerozdělovací
  - Homogenizační
  - Stimulační
  - Preventivní
-

Objekty a subjekty sociální politiky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Subjekt** – ten, kdo sociální politiku provádí
  - **Objekt** – ten, komu je sociální politika určena.
Zpravidla tvoří sociální skupiny charakterizované trvalým kontaktem svých členů (primární) či vědomím společných zájmů (sekundární)
-

Forma organizované moci, která prostřednictvím sociálního zákonodárství a institucí

- garantuje základní příjem
  - poskytuje sociální dávky
  - zajišťuje realizaci veřejných sociálních služeb
-

Společenské faktory vzniku sociálního státu

- **Industrializace**
  - **Růst obyvatelstva a jeho měnící se struktura**
  - **Vzestup národních států (centralizace moci a nárůst státní byrokracie)**
  - **Rozvoj demokracie a politického občanství**
-

Obecné tendence vývoje sociální politiky

- Přejchod od individuálních a lokálních aktivit (rodin nebo obcí) k aktivitám, které organizuje a garantuje stát
  - Přejchod od jednotlivých opatření k systémovému řešení sociálních problémů
-

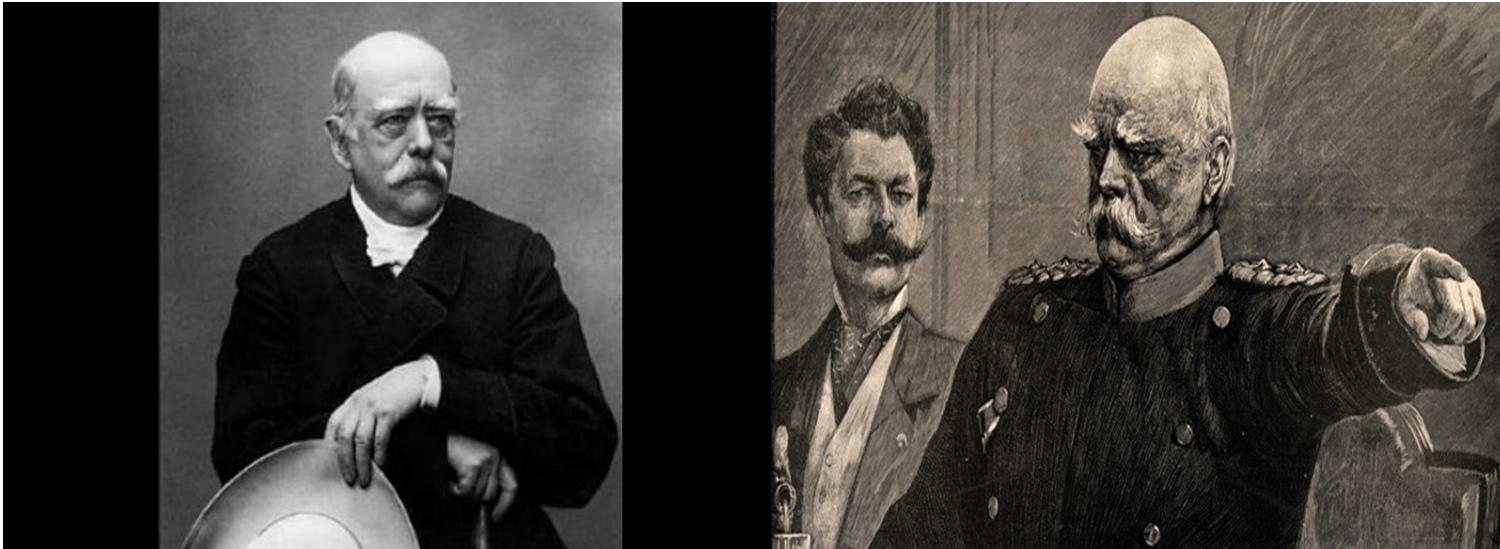
Etapy vývoj sociálního státu

- I. **Převaha chudinské péče** (do poslední čtvrtiny 19. století)
  - II. **Rozmach povinného sociálního pojištění** (konec 19. století a I. polovina 20. století)
  - III. **„Zlatá éra“ sociálního státu, nárůst sociálních výdajů** (po r. 1945)
  - IV. **Krize sociálního státu** (od 70. let 20. století)
-

„Cukr a bič“ – Bismarckova sociální politika

Motivace k zavedení reforem

- Nefunkčnost dosavadní chudinské péče, kterou zajišťovaly obce
  - Snaha potlačit rostoucí vliv socialistického hnutí
  - Snaha posílit vlastní mocenské postavení v německém parlamentu
-

Postupné zavedení tří druhů sociálního pojištění:

- **Nemocenského**
- **Úrazového**
- **Starobního a invalidního** (Výše penzí byla odvozována od předchozích příjmů)

Po vzoru Německa bylo sociální pojištění zaváděno na přelomu 19. a 20. století i v dalších evropských zemích.

- Proces modernizace přinesl proměny sociální struktury ve společnosti, populační růst, růst urbanizace, migraci i oslabování tradičních rodinných vazeb. Začal se také měnit charakter států, který ovlivnila postupná demokratizace i nástup moderní byrokracie
  - Mezníkem ve vývoji moderní sociální politiky se stala sociální reforma zavedená v Německu v 80. letech 19. století, jejímž cílem byly změna systému dosavadní chudinské péče a snaha o oslabení vlivu sociální demokracie.
  - Iniciátorem této reformy byl kancléř **Otto von Bismarck** a její podstatou bylo **zavedení sociálního pojištění** (nemocenského, úrazového, starobního a invalidního).
-